

ORTOGRAFIA ROMÂNEASCĂ

DUPĂ MODIFICĂRILE DIN 1932

*REGULE ȘI EXPLICĂRI
URMATE DE UN GLOSAR*

OPĂNDUITE
DE
GH. ADAMESCU

MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE

EDITURA LIBRĂRIEI
SOCEC & Co., S. A.
BUCHUREȘTI

rețul Lei 15

ORTOGRAFIA ROMÂNEASCĂ

DUPĂ MODIFICĂRILE DIN 1932

*REGULE ȘI EXPLICĂRI
URMATE DE UN GLOSAR*

ORÂNDUISTE
DE
GH. ADAMESCU

MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE

EDITURA LIBRARIEI
SOCEC & Co., S. A.
BUCUREŞTI, 1932

Atunci s'a suprimat deosebirea între vocalele scurte și întregi (*i* și *u*) *cari* s'au scris într'un singur fel; s'a hotărât ca și să se scrie cu un singur semn, dar pentru î s'au păstrat două: *i* și *â*, *ba* pentru câteva cazuri chiar *û*; s'a decis a se scrie *z* cu un singur semn, tot așa grupul *șt*, *diftongii* *ea* și *oa*; s'a decis a se pune accente pe vocalele *a*, *u*, *i*, *e* când sunt finale accentuate (*eră*, *umplu*, *fugi*, *taiè*).

Această ortografie a ușurat mult scrierea limbii noastre, dar a lăsat o sumă de probleme nerezolvate. Multe observări răsleje s'au făcut asupra ei până în 1925, când cu ocazia primului congres al filologilor (București 1925) s'a propus revizuirea ei. S'a ales o comisiune (Bianu, Densusianu, S. Pușcariu, A. Procopovici, Gh. Adamescu) care avea să prezinte un raport la al doilea congres (Cluj, 1926). Raportul s'a discutat, s'au fixat o serie de concluziuni, aprobată și de al treilea congres (Cernăuți, 1927); apoi s'a decis că aceste concluziuni să fie prezentate Academiei Române, ceeace s'a și facut. Academia a discutat în mai multe sesiuni și în 1932 a votat o serie de reguli care completează sau desvoltă pe cele din 1904, finând seamă – în câteva puncte – de dezideratele Congresului filologilor.

Acest vot s'a obținut cu majoritate în ședința dela 25 Mai 1932. Rezultatul s'a înaintat Ministerului de Instrucție, care a hotărât ca această ortografie să fie publicată în „Buletinul“ său special. Prin acest fapt ea devine ortografia oficială.

Dăm aici regulele acestea, orânduite căt mai sistematic și cu câteva explicații care să înlesnească aplicarea lor, urmate de un glosar.

Gh. Adamescu

Principiile

Ortografia limbii române este, în genere, bazată pe principiul fonetismului, căutând să aibă *pentru*, fiecare sunet un singur semn, fără să ţie seamă dacă sunetul derivă din altul, schimbă din cauze fonetice; ea, însă, nu redă în scris toate *nuanțele de pronunțare* care sunt legate de litera care nu se citesc cum și un număr de excepții la principiile ei fundamentale.

Literele întrebuițăte

1. Se întrebuițează pentru scrierea cuvintelor românești, în genere, următoarele 27 de litere:

Vocale: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *ă*, *â* și *î* (8).

Consonante: *b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *h*, *j*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *ș*, *t*, *f*, *v*, *x*, *z* (19).

In mod excepțional se întrebuițează *k*, *w*, *qu*, *ph*, *th*, *tz*, *y*.

[Deciziunea Academiei din 1904 și din 1932].

Scrierea sunetului „*a*“

2. Litera *a* reprezintă pe *a* curat în rădăcina cuvintelor, în terminarea substantivelor și verbelor, în formele articolelor, dar și pe *a* rezultat din combinația lui cu alt sunet:

In primele trei cazuri se scrie totdeauna *a* simplu:

aſă, mare, lapte; ara, oca, luptam, ſtia (nu *ſtiea*); *buna, sora, săracia* (nu *sărăciea*); *șase, șapte; jalfă, jale*

[Deciziunea din 1904].

3. Când este precedat de *ſ, j*, se scrie *ea*, dacă corespunde în flexiune cu *e* sau *i*:

înfătiſează (infatiſez), *aranjează* (aranjez), *desluſească* (desluſesc), *îngrijească* (ingrijesc), *greſeală* (greſeli), *oblojeală* (oblojeli), *orăſean* (orăſeni), *ieſean* (ieſeni), *roſeauă* (roſete), *ieſcam* (ieſi), *grijeau* (griji), *greſeam* (greſi).

Excepții:

O serie de cuvinte, de și se găsesc în aceleași condițiuni, se scriu totuși cu *a*:

imbraſam, *aranjam*, *aſază* (aſcz), *deſartă* (deſerte), *ſa* (ſcle), *sade* (ſed).

[Deciziunea din 1932].

Explicări: Corespondența, de care se vorbește aici, între *e* (sau *i*) și *ea* se găsește în terminarea flexionară sau în sufix

infatiſ-ez, — ează; desluſ-eſc, desluſ-eaſcă;
gres-eli, gres-eală; roſ-eje, roſ-eaſă;
orăſ-eni, orăſ-ean; ieſ-i, ieſ-eam.

Pentru *excepționi*, se vede că imperfectul verbelor de conj. I pus în față cu infinitivul, cu care e în raport de dependență, nu ne arată aceeași corespondență:

înfătiſ-a, înfătiſ-am

Celealte, probabil, fac excepție, fiindcă corespondența *ea — e* este în rădăcină (sau temă) nu în terminare;

aſază (p. *aſeaz-ă*), *aſez-a*;
deſart-ă (p. *deſeart-ă*), *deſert-e*
ſad-e (p. *ſead-e*), *ſed-ea*.

Sunetele „ă“ și „e“

4. Sunetul *ă* se scrie cu un singur semn, fără să se ție seama de nicio considerație de derivare ori de flexiune.

Deci:

<i>mărunt</i>	<i>tău</i>	<i>împărat</i> (imperiu)
<i>bătut</i> (bate)	<i>său</i>	<i>vărs</i> (verse)
<i>bunătate</i>	<i>supăr</i> (superi)	<i>adevăr</i> (adeveresc)
<i>învăț</i> (inveți)	<i>văd</i> (vede)	

[Deciziunea din 1904].

5. Sunt câteva cazuri în cari uzul caută a înlocui pe *ă* cu *e*. Trebuie să evităm aceasta și să scriem cu *ă*:

a) când este final precedat de *ſ* sau *j* la substantive, adjective (terminare a singularului) și verbe (term. a persoanei 3-a):

cenuſă, cireaſă, uſă, avalanſă, cârjă, coajă, mreajă, vrajă, paſă,
gurea, oachea, uriaſă, ingraſă, îngroaſă, îngrăſă, înfătiſă, (nu
uſe, vraje, îngrăſe).

b) când este final precedat de *t* în neologisme:
 acurateță, fineță, nobleță, politeță.

La cuvintele vechi se poate scrie și cu *e*:

bătrâneță sau bătrâneje, blândeță sau blândeje.

c) când se găsește în sufixul compus: *arie*, pe care unii îl prefac în *erie*:

berarie, format din *ber-ar-ie* = *berar + ie*, nu dela *bere-rie*; *lăptărie*, *plăcintărie*. Prin analogie se aplică aceeași regulă și neologismului *papetarie*.

d) în terminarea câtorva cuvinte:

năpastă, soartă, artă.

Dar: origine, nu origină.

[Deciziunea din 1932].

Explicare: Din aceste trei cuvinte, *năpastă* (*năpăste* în limba veche) este slavon: *napasti*. Celelalte sunt latine: *originem*, *soratem*, *artem*, deci ar fi mai logic să se scrie toate trei cu *e*; dar uzul a făcut între ele deosebire, pe care a primit-o Academia.

6. Din contra, la câteva verbe de conj. IV cu labială înainte de *e* (a suferi, a acoperi, a descoperi) și cu *r* înaintea caracteristicei e tendința de a se înlocui *e* cu *ă*. Aceasta trebuie să se evite.

Deci să se scrie:

eu acoper, descoper, sufer.

Același efect asupra lui *e* are și *r* precedent, la aceleași verbe; să se evite aceasta.

Deci să se scrie:

el sufer, descopere, acopere

nu:

suferă, descoperă, acoperă.

[Deciziunea din 1932].

Vocale plenisone și semisone. Vocală mută

7. Afară de *a*, *ă*, *â* (sau *i*) toate celelalte vocale pot fi plenisone (întregi) sau semisone (jumătate, semivocale).

Această deosebire nu se arată în scris. Aci este excepție la principiul că fiecare literă are un singur sunet.

Deci *e* arată și pe *e* întreg și pe *e* în diftong; *i* arată și pe *i* întreg și pe *i* în diftong și pe *i* scurt la finele cuvintelor; *o* arată și pe *o* întreg și pe *o* în diftong:

e întreg: negru, merg, neted, neacoperit, stearină, beatitudine,
e în diftong: neam, neagră, deasă, teacă.
i întreg: bine, sări, el sui, boci, căi, îndoi, voi, diurnă, afli,
codri, miniștri, noștri, turti, haină, căinjă,

i în diftong: cai, căi, suia, haină, iu îndoi, voi, tu sui, trei,
i scurt la finele cuvintelor după consonantă: voci, sari, raci, urși, cazi,
i scurt (aproape mut) la fine după vocală: fii, copiii, viii, codri
o întreg: voce, socru, aghios, exploatare, tot,
o în diftong: mecară, soare, toate, toacă.

Vocala *u* are trei valori deosebite: întreagă, în diftong, mută ca semn gramatical:

u întreg: bun, sun, acru, socru, unde, răul, aur,
u în diftong: umblau, rău, seu, ou,
u mut: roiu, biciu, cuiu, paiu, ochiu, taiu.

[Deciziunea din 1904 și 1932].

U mut se scrie la finele substantivelor și adiectivelor care altfel s-ar termina în *i*, la indicativul prezent al verbelor care se găsesc în aceleași condiții fonetice:

biciu, dibaciu, taiu, rămâiu, voi, atribuiu, moiu,

Explicare: În ortografia noastră mai veche se scria *u* (mut) și la finele cuvintelor flexibile terminate în consonantă (*ursu*), fiindcă el dădea fizionomia veche a cuvintelor și explica forma articulată la substantive și adiective (*ursu*, *ursulu*). Mai târziu s-a renunțat la el, păstrându-se numai atunci când înaintea lui este un *i*. În formele verbale, el arată persoana: *eu* atribuiu, *tu* atribui.

Excepții:

a) La numele proprii acest *u* mut nu se scrie:

Andrei, Matei, Mihai,
Vaslui, Covurlui,
Mai (luna)

b) Asemenea la adverbe și interjecții:

apoi, tocmai, hai! vai!

c) Cuvântul *întâiu* se scrie cu *u* când este adiectiv; fără *u* când e adverb:

rândul *întâiu*, premiul *întâiu*, *întâi* să cercetezi și apoi să vorbești, a plecat cel *dintâi*.

d) La perfectul simplu persoana 1-a nu se scrie *u*, de oarece n'are nici o justificare gramaticală:

eu auzii, făcui, venii, lăsai, ascultai.

[Deciziunea din 1932]

Sunetul „e“

8. Sunetul *e* se aude sau ca sunet simplu (*e* ca în verde) sau ca sunet compus (diftongat *ie*, ca în pierde).

Pronunțarea diftongată se explică prin transformări fonetice în procesul de formăriune a cuvintelor românești de origine latină sau de alte origini ori prin modificări de sunete produse în flexiune.

Regula academică nu ține seamă de nici o considerație de acest fel și zice că: oridecători *e* se pronunță *ie* să se scrie *ie*, fie la începutul, fie la mijlocul, fie la sfârșitul cuvintelor:

Deci se va scrie:

ied, iederă, ieftin, ienupăr, iepure, ierburi, a ierba, a ieși, iesle; fier, fierbinte, impietri, miel, miez, piedecă, piele, piept, pierde; bai, bătaie, clai, odaie, pale, tائie, văpăie, plăies, cheie, condeie, femeie, scânteie, călcăie, tămăie, lămăie, ploaie, nevoie, voie, voievod, cetătie, cui, flui, gutui, muiere, verzuie.

Excepții:

Se scriu fără *i* (numai cu *e*):

a) Formele pronomelor personale sau posesive și cele ale verbului a fi:

eu, el, ei, ele; — meu;
ești, este, eram, erai,

b) Neologismele:

caet, maestate, traectorie, — ale, camee, epopee, idee, licee, procedee, transec, — statue.

c) Cuvintele cu *e* precedat de *ch*, *gh*:

chef, chem, încheag, muche, bancher, ureche, veche; ghem, ghețuri, veghe, înghețată.

d) Formele verbelor de conj. I la prezentul indicativului cu adaosul *-ez* (persoana 1-a sing):

agreez (a agreea), perpetuez (a perpetua)
creez (a crea), statuez (a statua)

e) Formele verbelor de conj. IV. la prezentul indicativului cu adaosul *-esc* (pers. 1-a sing. și a 3-a plurală):

alcătuesc, măntuesc, locuesc, păcătuesc,
stăruesc, chinuesc, rânduesc

și cele fără adaosul *-esc*:

trebue, contribue, fălfăe, sue, sgudue.

9. Verbele de conj. I și IV (cu sau fără adaosul *-ez* și *-esc*) care au în temă (rădăcina) lor un *i* intră în regula generală și scriu pe *e* cu *ie*:

înapoi	— a înapoia	— înapoiez,
tămăie	— a tămăia	— tămăiez,
temei	— a temeia	— temeiez,
doi	— a îndoi	— îndoiesc,
trăiu	— a trăi	— trăiesc
croiu	— a croi	— croiesc

[Deciziunile din 1904 și 1932].

10. O șovăire în pronunțare între *e* și *i* se observă în terminările *-ec*, *-ecă* și *-ic*, *-ică*.

Se cere ca în cuvinte de acestea să se preferă forma cu *e*.

Se va scrie deci:

întunerec, petec, piersec, pântec, purec, împiedec, încalec; duminecă, mâneacă, piersecă, încalecă.

[Deciziunea din 1932].

Această regulă nu trebuie să se aplice la neologisme și la cele cu sufixul *-atic*, *-etic*, la cari se va păstra totdeauna *i*:

îndemnătic, lunatic, sălbatic, tomnatic, simetric, etc. sintetic, periferic, excentric, gramatică, fizică, simpatic, etc.

Excepție: buratec se scrie cu *e*.

[Deciziunea din 1932].

11. Articolul de genitiv-dativ feminin singular are forma *-ei* sau *i*, după cum este terminarea substantivului nearticulat: dacă această terminare este *e*, se pune *ei*; dacă este *i*, se pune *i*.

a)	unei case	— articulat: <i>casei</i>
	unei mese	— " <i>mesei</i>
	unei feje	— " <i>fejei</i>
b)	unei biserici	— " <i>bisericii</i>
	unei cărți	— " <i>cărții</i>
	unei lumi	— " <i>lumii</i>

Substantivele care au în rădăcină un *i* înainte de terminare ar trebui să aibă trei *i* la forma articulată; pentru a se evita această însirare, *i* din mijloc se înlocuește cu *e*: *vie* — unei *vii* — *vii* — *viei*; — *stafie* — unei *stafii* — *stafii*; — *Academie* — unei *Academii* — *Academii* — *Academiei*.

Substantivele care au la genitiv-dativ două forme nearticulate vor avea și două forme articulate:

școală	unei școale și unei școli	— școalei și școlii
stradă	unei străde și unei străzi	— strădei și străzii
sălă	" sale "	săli — salei și sălii

[Deciziune din 1904 și 1932].

Diftongii „ea“ și „ia“

12. Se vor scrie cu *ea* nu cu *a* cuvintele următoare, iar derivatele lor cu *e*:

seară, seamănă, însera, semănător, semințe, a semăna.

[Deciziune din 1932].

13. Se vor scrie următoarele cuvinte cu diftongul *ia*, căruia îi corespunde în flexiune și derivare diftongul *ie*:

abia, biată (masc. *biet*), buruiană (plur. *buruiene*), desmiardă (desmierda), iapă (plur. *ipe*), iarnă (plur. *terne*), iartă (să *terte*), iaz (iezătură), amiază (amieze), nua (plur. *nuiele*), piară (piere), piardă (pierde), piatră (pietre), poiană (poiene).

Dacă înaintea diftongului este *ch* sau *gh*, îi corespunde *e* simplu:

chiag (a închega), chiامă (chemare), ghiajă (ghetar), închiagă (închega), înghiajă (îngheta), împărechia (păreche).

[Deciziunea din 1932].

14. Pronumele, numeralele, adverbele, adverbialele care se termină în *i* și primesc întăritorul *a* la fine schimbă pe *i* în *e*:

aici — aicea, nimeni — nimenea, alături — alăturea, alocuri — alocurea, atunci — atuncea, nicări — nicărea, pretutindeni — pretutindenea, luni — lunea, marți — marțea, miercuri — miercurea, vineri — vinerea.

Insă:

joi — joia, trei — a treia, cinci — a cincia, treizeci — a treizecia
[Deciziune din 1932].

15. La imperfectul verbelor de conjugarea IV, diftongul format din caracteristica infinitivului și terminarea persoanei se scrie cu *ea*:

feream (a feri), fugeai (a fugi)
năvălea (a năvăli), îmbătrânea (a îmbătrâni).

Dacă înaintea diftongului este o vocală ori grupul *ch*, *gh*, se scrie cu *ia*:

via (a vui), viau (a sui), trăia (a trăi), voi (a voi), obișnuiam;
(a obișnui); — ochiam (a ochi), învechiiam (a învechi).

Asemenea la imperfectul verbelor de conj. I care au o vocală ori grupul *ch*, *gh*, se scrie cu *ia*:

veghiam (a *veghia*), *împărechiam* (a *împărechia*), *întemeiam* (a *întemeia*), *tâmaiam* (a *tâmâia*)

[Deciziunea din 1932]

16. Se scrie cu *ea* chiar dacă pronunțarea inclină spre *ia*:

- a) pronumele *ea*, *aceea* (sing. față de plur. *aceia*).
- b) formele articulate dela neologisme și dela cuvintele terminate în *che*, *ghe*:

aleea, *ideea*, *statuea*, *ridichea*, *vechea*, *urechea*

c) după *ch*, *gh* la unele cuvinte nearticulate:

lichea, *tinichea*, *tejghea* și *gheată*,

d) în sufixul feminin corespunzător cu *esc*:

bătrânească (*bătrânesc*), *cerească* (*ceresc*).

e) în terminarea substantivelor derivate dela verbe de conj. IV al căror infinitiv are consonantă înainte de caracteristica *i*:

fereală (a *feri*), *găteală* (a *găti*), *socoteală* (a *socoti*)

[Deciziunea din 1932]

I final

17. Particula *-și*, care are sensul de întărire a ideii din cuvântul la care se adaugă, se scrie totdeauna astfel:

același, *aceeași*, *aceiași*, *acuși*, *iarăși*, *totuși*, *acestași*, *cevași*, *undevași*.

Asemenea și la pronumele personal întărit cu *îns*:

însuși, *însăși*, *însași*.

[Deciziunea din 1932].

18. Auxiliarul condiționalului *ăș* se scrie fără *i*:
ăș vedea, *ăș* merge.

Interjecția se scrie cu *i*:

Crezi că a venit? *Aș!* Nu e adevărat.
[Deciziunea din 1932].

Sunetele „o“ și „u“

19. Se recomandă scrierea cu *u* în cuvintele următoare:

a batjocuri, cuprinde, cutropi, încunjura.

[Deciziunea din 1932].

20. Se pot scrie cu *o* sau cu *u* următoarele cuvinte:

adaog — *adaug*, *adaos* — *adaus*, *repaos* — *repaus*.

[Deciziunea din 1932].

21. Următoarele cuvinte se scriu cu *oa* nu cu *ua*:

budoar, *culoar*, *trotoar*, *toaletă*, *contoar*.

[Deciziunea din 1932].

Sunetul „î“

22. Sunetul *î* se scrie în două feluri:

a) Cu *â* în corpul cuvintelor, fără să se ție seamă de schimbările fonetice în derivare ori flexiune:

sânge, *cântă*, *vânzare*, *sfânt*, *mormânt*, *cântând*, *făcând*, *mergând*, *urând* (a *ura*),

b) Cu *i* la începutul cuvintelor și la formele de conjugare ale verbelor de conjugarea IV cu caracteristica *i*:

incă, îmi, il, indoit;
a urî, a cobori, a târî, urît, coborit, târît,
urind, coborînd, târînd.

Excepție:

Cuvintele începătoare cu *i*, când se compun, păstrează pe *i* care se află în mijlocul lor:

însemnat — neînsemnat,
împărjit — subîmpărjit
îndemânic — neîndemânic

[Deciziunea din 1904].

Excepție:

Formele cu *i* ale verbului *a fi* se scriu cu *u*:

sunt, suntem, sunteți.

[Deciziunea din 1932].

Consonantele

23. Consonantele *b*, *d*, *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t*, *f*, *v* se scriu cu un singur semn în toate împrejurările:

b: bun, brâu, bob,
d: dau, aduc, dud,
m: mare, amar, serum,
n: nimic, prună, anin,
p: pace, păr, apăr, sap,
r: rac, sărac, amar,
s: sed, aşa, caş, ştiu, miriște, Bucureşti.
t: tare, satrap, tot,
f: tipă, atipesc, mot,
v: vas, avere, jilav.

[Deciziunea din 1904].

Consonantele „c și g”

24. Consonantele *c* și *g* au două sunete deosebite:

a) La sfârșitul cuvintelor și înainte de consonante ori de vocalele *a*, *o*, *u*, *ă*, *â*, sună aspru (*k*, *g*):
fac, crud, cap, coc, cuc, cărti, cîrd, fag, larg, gros, gras, gol, gură, găsit, gând.

b) Înainte de vocalele *e* și *i* au sunet moale (*č*, *ğ*):

ce, ceară, cine, face
ger, geam, ginere, curge.

Excepție:

a) Când *c* și *g* înainte de vocala *e* și *i* au sunetul aspru, atunci li se alătură *h*:

chef, chem, chior, închipuire, ghem, ghiajă, neghină.

[Deciziunea 1880-81, 1904].

b) Sunetul *că* în câteva cuvinte deriveate unde se găsește urmat de *n* se scrie cu *ş*:

pace — păcănic — pașnic,
obiceiu — obicănu — obișnui,
veci — vecănic — veșnic, vîsnică.

[Deciziunea din 1932].

25. Cuvintele noi luate din limba latină sau franceză scrise cu *qu*, se scriu românește cu *cv*:

lat. aquarium	— acvariu,	fr. consequent	— consecvent
lat. aquila	— acvilă,	lat. adaequatus	— adeqvat
fr. equestre	— ecvestru,	lat. eloquens	— elocvent
lat. eloquentia	— eloquentă,	„ frequens	— frecvent.
„ frequentia	— frecvență.		

Excepție:

a) Cuvântul *antiquarius*, *antiquaire*, se poate scrie în două feluri:

anticvar anticar

iar derivatele se scriu deosebit:

interes *anticvaric*, însă: *antichitate*

b) Cuvintele din fr. *aquarelle*, *équation* se scriu:
acuarelă ecuație

c) Cuvinte care au în latinește sau franțuzește *gu* se scriu cu *gv* sau *gu*:

linguistique — lingvistică sau linguistica
sanguin — sanguin „ sanguin

[Deciziunea din 1932].

26. Sunetul grecesc *χ*, care în limba franceză se transcrie cu *ch*:

chimie = *χημεία*, alchimie, chiromanie, chirurgie, orchestre.
iar în limba noastră veche se transcria cu *X* (= *h*)
se transcrie românește în neologisme cu *ch*:

chimie, alchimie, chiromanie, chirurg, orchestră.

Excepțiuni:

a) Următoarele neologisme se scriu cu *h*:

arheolog, architect, arhiyă, arhivar, metempsihoză, psihoză, psiholog, psihologie, psihiatru, himeră.

b) Numele Mântuitorului se scrie sau *Hristos* sau *Cristos* nu *Christos*; deci: cristianism, dar nu: hristianism.
[Deciziunea din 1932].

27. Sufixul latin *agium* fr. *age* (ital. *agio*) se scrie românește după pronunțarea franceză *aj*:

afisaj	— affichage
aliaj	— alliage
avantaj	— avantage, avvantaggio
balotaj	— ballottage, balottaggio

curaj	și curajos, a încuraja — courage, coraggio
mesaj	— message, messaggio
miraj	— mirage, miraggio
pasaj	— passage, passaggio
patronaj	— patronage
peizaj și peizajist	— paysage, paysagiste
personaj	— personnage, personaggio
santaj	— chantage
traj	— triage

Excepțiuni:

Se scriu însă cu sufixul mai apropiat de latinește sau italienește:

naufragiu lat. naufragium ital. naufragio (fr. naufrage)
omagiu ital. omaggio (fr. hommage)
sufragiu¹⁾ lat. suffragium ital. suffragio (fr. suffrage)

[Deciziunea din 1932].

Consonanta *h*

28. *H* inițial din cuvintele franțuzești care corespunde (pentru unele) cu spiritul aspru grecesc sau (pentru altele) cu *h* latin și care nu se citește niciodată, se înlătură în românește:

hégémonie	— egemonie	hyperbole	— iperbolă
hémiptylie	— emotizie	hypertrophie	— ipertrofie
hémorragie	— emoragie	hypocrite	— ipocrit
hermétique	— ermetic	hippodrome	— ipodrom
hydropisie	— idropizie	hypoténuse	— ipotenuză
hierarchie	— ierarhie	hypothèse	— ipoteză
hyérogliphe	— ieroglifă	histologie	— istologie
hygiène	— igienă	humour, humoristique	— umor, umoristică

¹⁾ Care să nu se confundă cu *sufragiu*, din turcește.

Excepție:

Se păstrează totuși *h* în câteva cuvinte din aceeași categorie și anume:

halucina	—	halluciner	hibrid	—	hybride
hazard	—	hasard	horticultură	—	horticulture
hexametru	—	héexamètre	hotel	—	hôtel
hidrogen	—	hydrogène			

[Deciziunea din 1932]

Consonanta „l“

29. Litera *l*, când figurează la finele unui cuvânt ca articol enclitic, deși în vorbirea populară nu se pronunță, are totuși sunet plin în limba literară și trebuie să-l notăm în scris.

Deși „omul“ se aude „omu“, vom scrie totdeauna cu *l*.

În poezie se elide uneori, când urmează un cuvânt începător cu *i* și atunci *u* rămas final devine vocală de sprijin a silabei care se formează prin eliderea lui *i* din cuvântul următor:

Vezi un rege ce'mpânzește *globu(l)* (i)n planuri pe un veac.
scris: *globu'*n sau *globu'n*.

Iară *altu(l)* (i)mparte lumea de pe scândura tărăbii
scris: *altu'*mparte sau *altu '*mparte.

30. Câteodată se elide și când urmează un cuvânt începător cu alte vocale și atunci *u*, rămas final, formează diftong cu vocala inițială a cuvântului următor:

Când știi că *visu(l)* acesta cu moarte se sfărșește.
scris: *visu'-acesta*.

Numai *omu(l)* i călător, pe pământ rătăcitor.
scris *omu'-i*

Dar iubesc *talentul* (l) acesta care tu îl prețuești
scris: *talentu'-acesta*

Litera „s“. Literele „s“ și „z“.

31. Litera *s* are un singur sunet indisputabil, dacă e medială intervocalică, inițială urmată de vocală sau finală precedată de vocală:

casă	seu	ros
lașă	sac	scos.

Tot așa în neologisme:

aterisa, concis, curios, autobus, basin, disertație, disident, franc-mason, furnisor, precis, vitesă, sesiune, asistent.

Asemenea când *s* este precedat de o consonantă: censor, censură, conservator, consiliu, consecvent, consider, consistent, consul, controversat, conversez, convulsiune, insist, dispensez, insult, insulă, intensiv, sens, sensibil, transit, transacție, impulsiv, persist.

[Deciziunea 1904 și 1932].

32. Când *s* se află urmat de una sau două consoante, pronunțarea șovăe, la unele cuvinte, între *s* și *z*. În următoarele combinații se pronunță sigur *s*, deci se vor scrie:

sc	inițial și medial: <i>scot</i> , <i>cresc</i> , <i>scriu</i> ,
sf	" " " <i>sfat</i> , <i>sfără</i> , <i>răsfir</i> ,
sp	" " " <i>spor</i> , <i>spun</i> , <i>despart</i> ,
st	" " " <i>stat</i> , <i>stau</i> , <i>este</i> , <i>veste</i> .

În alte combinații (*sb*, *sd*, *sg*, *sl*, *sm*, *sn*, *sr*, *sv*) se pronunță în mod nesigur cu *s* sau *z*.

Pentru scrierea cuvintelor cu asemenea grupe se stabilesc regulele următoare:

a) Dacă grupul este *inițial*, se scrie totdeauna cu *s*:

sbiera, *sbor*, *sdrobi*, *sdravăń*, *sgomot*, *sglobiu*, *sgură*, *slab*, *slovă*, *sloătă*, *smeură*, *smeu*, *snoavă*, *spon*, *svăpăiat*.

b) Cuvintele cari încep cu *des* au grupul *s + consoană* scris cu *s*:

desbat, desbin, deschid, desdoesc, desghet, deslânat, desmierd, desnod, desrădăcinat, desvăț.

Tot asemenea:

desamăgi, desagrega, desavantaj.

c) Cuvintele cari încep cu *răs, is, bes* au grupul consonantic scris cu *z*:

războiu, răzbun, răzbat, răzgândesc, răzleț, răzmiriță; izbucnesc, izbesc, izdat, izgonesc, izlaz, izmă, iznoavă, izvor; bezmetic, beznă.

Excepțione:

Se scrie cu *s* în cuvinte în cari pronunțarea nu șovăește:

răsfir, răsfățat, răsfoiesc, isteț.

d) În corpul cuvintelor se scrie cu *z* în grupul *zb, zd, zg*:

năzbâtie, brazdă, gazdă, guzgan.

e) În cuvintele derivate dintr'un primitiv cu *z* grupul se scrie cu *z*:

groază — groaznic, pază — paznic, obraz — obraznic.

f) Grupul *s* urmat de *nic* se scrie cu *z*:

praznic, năpraznic.

g) În toate celelalte cazuri grupul de care vorbim se scrie cu *s*:

aghiasmă, catapeteasmă, cismă, glesnă, lesne, plăsmui, trăsni.

Asemenea în terminarea *ism* din neologisme: cosmopolitism, pesimism, latinism, verism, individualism. [Deciziunea din 1952].

33. Semnul *z* se întrebunează pentru sunetul lui special atât la cuvintele vechi românești cât și la neologismele cari se scriu în alte limbi cu *s* intervocalic:

zor, zeu, botez, lucrez, ziua, vezi, calzi, mucezi, pază, vâzând; cauză, curiozitate, iluzie, poezie, sinteză, proză; abuz, acuz, aviz, burghez; caz, confuz.

[Deciziunea din 1904 și 1932].

Excepționi:

a) Următoarele cuvinte se scriu cu *s*:

Asia, Cesar.

[Deciziunea din 1932].

b) Cuvântul *filozofie* se scrie *filosofie*, și se cere a se pronunța așa.

Explicare. În realitate avem aface cu același cuvânt care a intrat în epoca grecismului pronunțat cu *s* (*filosofos*, *filosof*, de unde și corupția de etimologie populară *firoscos*), apoi în epoca franțuzismului pronunțat cu *z* (*philosophie*, *filozof*).

Litera x

34. Semnul *x* se întrebunează pentru a arăta grupul de pronunțare *gz* sau *cs*:

fix, ortodox, prolix, sfinx (plural fieci, ortodoci, prolișci, sfincși); exemplu, exact, examen, există, exordiu, experiență; Xantipa, Xerxe, Xenocrat.

Excepțione:

In cuvinte vechi se scrie cu *cs*:

ticsi, îmbâcsi, carnacsi.

Asemenea în numele poetului Alecsandri, fiindcă aşa a obişnuit să și-l scrie.

[Deciziunea 1932].

Consonantele streine

35. Consonantele streine și compuse (*k, ph, qu, th, w, y*) se întrebuiștează numai în scrierea numelor proprii, mai ales streine, și în scrierea unor termeni științifici, luați gata din alte limbi. După unele regule ale Academiei se vede că în unele cazuri se urmărește simplificarea scrierii prin întrebuiștarea semnelor alfabetice românești.

Oamenii de specialitate scriu: *craking, quanta, thaliu, phytină, phytopathologie, quarț, warrantă*, etc., dar se observă și la ei tendința de simplificare, suprimând unele particularități ortografice. Scriu: *hidrocarbură*, dar nu *hydrocarbură, marantă*, dar nu *warrantă*, etc.

Pentru scrierea curentă, noi suntem obligați să întrebuișăm pe *k* în *kilometru, kilogram*, din cauză că prescurările convenționale sunt *km, kgr*, – pe *w* în *kilowat*, fiindcă prescurtarea convențională e *kw*.

Consonante duble

36. Consonante duble nu se întrebuiștează în limba română decât la cuvintele începătoare cu *n* care primesc prefixul *în*:

<i>nod</i>	— <i>înnoda</i> ,	<i>noapte</i> — <i>înnoptă</i>
<i>nou</i>	— <i>înnoui</i> ,	<i>not</i> — <i>înnota</i> .
<i>negru</i>	— <i>înnegri</i> ,	

Observare. E greșit să se scrie: *înnainte, dinnainte, înnălță*, deoarece nu avem aci cazul compunerii cu *în + n*.

[Deciziunea din 1932].

37. Prefixul *în* (și *în* sau alte prefixe cu *n* în neologisme) pus la cuvintele începătoare cu *b, p* schimbă pe *n* în *m*:

îmbina, îmbuca, împărți, îmbrăca, împiedeca, imposibil, impur, simpatic, compozitie, combinație,

In alte cazuri îl păstrează:

înfășa, încurca, îndeplini, înfășișa, îngreua, înhăma, înlătura, informanța, înrăma, înstărit, întărit, întărcat, înzorzonat.

Neologismele compuse cu un prefix terminat în *n* se scriu cu un singur *n* sau *m*, chiar dacă în limba de origine au *nn* sau *mm*:

comemora, îmaculat, conațional, inovație.

Unele având combinația *n + f* păstrează grafia din limba de origine, dacă acolo a fost un *ph*:

simfonie (simphonie)...

Nu se vor duplica consonantele nici în alte cuvinte luate din limbi streine:

a sugera (suggera), *hipic* (*hippic*).

[Deciziunea din 1832].

Se va scrie cu doi *cc* când urmează un *e* sau *i*:

accent, accesoriu, accelerat, bocciu.

însă:

acord, acaparat,

Cuvintele compuse

58. Cuvintele compuse se scriu în trei feluri:

a) unite într'un singur corp de scriere:

cîneva, alene, dinadins, despre, încât,

b) despărțite în două corpori de scriere:

ca și, de când, de loc, de tot,

c) unind prin liniuță diferitele elemente ale compunerii:

de-a-latul, ochiul-boului, Baba-Cloanța, tambur-major.

Academia n'a fixat regule precise, socotind că *uzul decide* de multe ori în asemenea cazuri; a pus ca principiu că cuvintele compuse se scriu *într'un singur corp*, dar admite că scrierea separată e preferabilă:

a) când cuvinte de prea multe silabe nu pot fi puse la un loc fiindcă li s'ar da un aspect prea rebarbativ,

b) când sensul fiecărui element de compoziție se păstrează relativ destul de bine,

c) când vreuna din forme, chiar dacă nu apare cu întrebuintările ei obișnuite se cade totuși să-și păstreze independența.

[Deciziunea din 1932].

Nu dăm aci lista de cuvinte unite, despărțite și legate cu liniuță, ci le punem în glosarul care urmează după regulele acestea, fiind astfel mai ușor de găsit cuvântul.

ws

39. În construcții în cari se repetă un adverb, numeral ori interjecție, ori se însiră într'o succesiune care formează o singură expresiune, se pune virgulă:

Erau numai doi, trei oameni . . . Bate în ușă: poc, poc . . .
Am mers agale, agale . . . Au sosit încet, încet . . .

[Deciziunea din 1932].

40. Participiul verbelor cu negație are înainte particula *ne*. Aceasta se scrie unită cu verbul:

a nu vedea	nevăzând
a nu ști	neștiind

Dacă însă se intercalează un alt cuvânt, atunci cele trei elemente de compunere se scriu deosebit:

a nu mai vedea	ne mai văzând
a nu mai ști	ne mai știind

[Deciziunea din 1932].

Scrierea numelor proprii

41. Numele proprii (persoane, continente, țări, orașe, etc.) se scriu totdeauna cu majuscule:

Vasile, America, România, Galați, etc.

Tot asemenea:

a) Numele de popoare:

Român, Francez, Italian, Români, etc.

Cu literă mică se scriu numai când sunt adjective:

scriitori români, teritoriul francez, etc.

b) Numele lunilor:

Ianuarie, Februarie, etc.

c) Numele punctelor cardinale:

Nord, Sud, Est, Răsărit, Apus

Excepțiiune:

Numele zilelor săptămânii se scriu cu literă mică:

luni, marți, etc.

[Deciziunea din 1932].

42. Numele proprii românești de persoane se scriu după regulele ortografice obișnuite, afară numai dacă acele persoane și-au fixat ele singure o ortografie specială pentru diferite motive:

Alecsandri, Baritu (citește Bariț), Ratiu (citește Raț), Circ'a (cit. Târcă), Hasdeu, Heliade, Negruzi, Lahovary, Rosetti, Kogălniceanu, Kretzulescu, Kalinderu, Tzoni, Quintescu, Philippide, Theodorian, Yorceanu.

[Deciziunea din 1932].

43. Numele proprii streine din limbile moderne se scriu cu ortografia limbii respective:

Kant, Wagner, Shakespeare, etc.
Versailles, Schaumburg, etc.

Excepțiiune. Numele cari au dobândit din vechime o formă românească specială păstrează această formă, chiar dacă ea deformează și pronunțarea:

Viena (Wien), Londra (London), Belgrad (Beograd).

[Deciziunea din 1932].

44. Numele de persoane, localități etc. din antichitate (latinește sau grecește) se scriu cu ortografia din alte limbi moderne (de regulă din franțuzește) modificată întrucâtva după cerințele gramaticale românești:

Homer (fr. Homère, ital. Omero), Herodot (fr. Hérodote, ital. Erodote), Horațiu (fr. Horace), Cesar, Tucidide (de și fr. Thucydide).

[Deciziunea din 1932].

Accentul

45. Nu se întrebuițează nici un fel de accent în scrierea limbii române, nici la cuvintele omografe dar nu omofone:

facea, zicea, umbla, avea, vorbi:
era (verb) și era (substantiv), fugi (indicativ prezent) și fugi (perfect simplu).

Autorii pot, în mod excepțional, să noteze cu un accent unele cuvinte când socotesc că din context nu rezultă înțelesul precis:

copii și copii, ácele și acéle, módele și modéle, etc.

[Deciziunea din 1932].

Apostroful și trăsura-de-unire

46. În scrierea obișnuită apostroful se întrebuițează pentru a arăta lipsa (eliderea) unei vocale sau, mai rar, a unei consonante:

n'am = nu am pe-de-a 'ntregul = pe de a întregul
m'am dus = mă am dus s'a dus = se a dus.
la 'nceput = la început

În scrierea versurilor se arată prin apostrof eliziuurile voite de poet:

Întorcând privirea spre veacur'le trecute. (=veacurile)
Turnurile mișcă 'n doliu a lor inimi de aramă. (=în)
O fecioar' a cărei suflet era sfânt ca rugaciunea. (= fecioară)
Făr' de patimi trece. (= fără)
Năuntrul ei pe stâlp'i, păreți, iconostas. (= stâlpii ei)
Vântu-o foale mi-a adus. (= vântul)
Când știi că visu'-acesta cu moarte se sfârșește. (= visul)

Oriunde s'ar întrebuița cu alt rost este o greșeală:

Nu: spune'i	Ci: spune-i
'l-am văzut	l-am văzut
'mi-a dat	mi-a dat.

47. Liniuța sau trăsura-de-unire se întrebuiștează:
a) ca să unească un cuvânt *asilab* totdeauna cu altul precedent sau următor:

l-am văzut, văzutu-l-am, văzându-l, nu-și amintește, vază-și fapta, i-am spus, spusu-i-am, spunându-i, spune-mi, ia-ți, dă-i, caută-l

b) ca să unească un cuvânt *aton* cu altul, dacă e așezat în urma lui:

dă-te	față de :	te dă
du-te		te du
văzând-o		o văd
mergere-ăș		ăș merge
ascultă-mă		mă ascultă
spune-ne		ne spune

c) ca să unească cuvintele compuse (vezi Nr. 38).
[Deciziunea din 1932].

Despărțirea silabelor

48. În scrierea noastră (de mâna și la tipar) avem adesea nevoie să rupem un cuvânt, începându-l într'un rând și terminându-l în celălalt. Multe greșeli se comit în această privință, de aceea socotesc că nu va fi de prisos să cercetezi și această chestiune.

La cuvintele în cari avem grupe de o consonantă și o vocală, nu e nici o dificultate; despărțim:

fa-ce, zi-ce, u-nu, e-le.

La cuvinte în cari se întâlnesc două sau trei consonante și mai greu. Cum despărțim, de exemplu, *îmbrățișez*, *atmosferă*, *concret*, etc.?

Dăm aci o serie de regule:

49. În genere când se întâlnesc două consonante, una trece în silaba întâia, cealaltă în silaba a doua.

Aceasta se aplică fără excepție când prima consonantă este *l*, *m*, *n*, *r*:

- chel-bos, bal-con, căl-dură, sol-fegiu, bul-gur, pal-mac, cal-pac, bal-near, fal-se, al-tar, al-vită, el-zevir.
- cam-bie, calem-cheriu, cam-for, calem-giu, Sem-lin, înlemn-it, im-pun, sim-te, am-von.
- can-cer, con-due, con-firm, sin-gur, in-halajie, in-jecție în-lemn-it, în-mărmurit, în-venina, în-roșit, ajun-să, cân-tec, în-văjat, prân-zesc.
- ar-bore, ar-cadă, ar-dere, par-fum, Tân-goviște, per-je, ar-le-chin, car-ne, per-nă, scar-pin, far-să, par-tid, ar-vună, bar-ză.

50. În alte întâlniri de consonante prima fiind *b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *p*, *t*, se urmează aceeași procedare, afară de cazul când a doua consonantă este *l* sau *r*:

ab-dom-en, ob-serv, inspec-tor, sac-nasiu, Cad-mus,
Af-gan, caf-tan, prag-matic, zap-ciu, cap-cană, sot-nie

însă:

a-breviat, a-blațiune, sa-cru, a-clama, co-dru, A-frica, a-flat, a-grar, pro-gres, cu-prins, cu-plet, cu-treer.

51. Gruparea s + consonantă în cele mai multe cazuri se desparte, trecându-se ambele consonante în o două silabă:

a-scet, pu-șcă, atmo-sferă, ci-slă, e-ste,
ci-smă, su-spect, de-stul, pa-svant.

52. Când ne aflăm în fața unui cuvânt în care compunerea este evidentă, despărțim silabele după elementele componente:

pas-port, dis-pun, ne-scos, ne-sfărșit, con-duc, in-jecție, im-pun.

53. Când avem un cuvânt cu o grupare de trei consonante, atunci prima trece în silaba dintâia, iar celealte în silaba a doua:

îm-brac, îm-prumut, îm-placabil, în-cred, în-drăsneală, con-gres, în-flamabil, pa-stramă.